

Laboratoriumdiagnostiek

2^e scholingsavond doktersassistenten

Holger de Wolf
Klinisch chemicus ZR
nov 2020 & juni2021

Inhoud

2019:	2020/2021:
<ul style="list-style-type: none"> • Vitamine B12 • eGFR • Rondleiding lab	<ul style="list-style-type: none"> • Infectieparameters CRP en BSE • Anemie • Schildklier • Filmpje, Quiz

Infectieparameters, inhoud

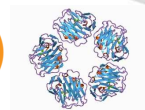
- Acute fase reactie
- CRP
- Bezinking
- Interpretatie

Acute fase reactie

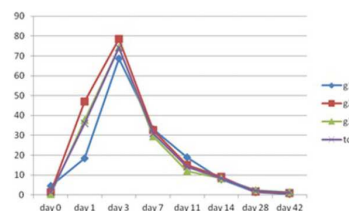
- Scala aan reacties
- Lokaal of systemisch
- O.i.v. interleukines en cytokines
- Bij infectie, maligniteit, weefselschade, auto-immuun etc.
- Functie: koorts, zwelling, hemodynamisch, stolling, pijn, catabolisme maar ook anemie, schildklier etc..

C-actief proteïne (CRP)

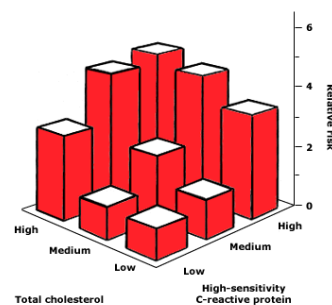
- Eiwit t.b.v. herkenning bacteriën (minder bij virussen)
- Normaal <7 mg/ml, tot 20 mg/ml bij ouderen
- Snelle kinetiek
  - Stijging vanaf 8 uur
  - Top na 48 uur, snelle daling
- Ook Point-of -Care

C-actief proteïne (CRP)

Ook 'afwijkend' bij CVRM e.a. ...
High-sensitive CRP

	Risico
< 1 mg/l	Low
1-3 mg/l	Average
> 3 mg/l	High
> 10 mg/l	Infectie?

Ziekenhuis Rivierenland

Knowledge
erience

Bezinking (BSE)

- Snelheid van uitzakken rode bloedcellen
- Mate voor afstoting rode bloedcellen
- Verhoogd bij
  - verhoogde hoeveelheid eiwit (CRP, immuun-globulines en/of fibrinogeen)
  - Zwangerschap
  - Anemie (diepe)
- Normaal < 10 mm/uur tot < 40 mm/uur bij ouderen
- Ook Point-of-care

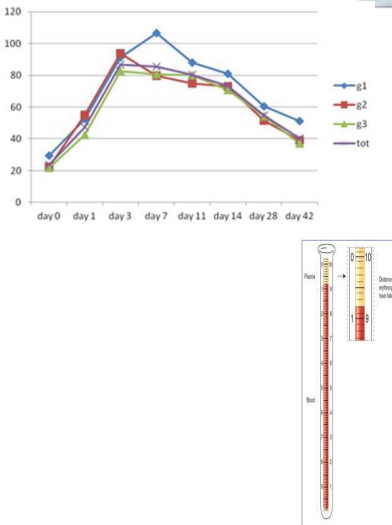
The diagram shows a test tube with a scale from 0 to 10 mm. The top part is labeled 'Plasma' and the bottom part 'Blood'. A red line indicates the level of red blood cells. A text box says 'Gedurende erythrocytes have zinken'.

Ziekenhuis Rivierenland

Knowledge
erience

Bezinking (BSE)

- Langzame kinetiek
  - Stijging vanaf 2^e dag
  - Top rond 3-5 dagen, langzame daling
- Let op verschillen tussen labs

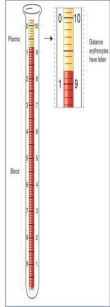
The graph shows BSE values (mm/uur) on the y-axis (0 to 120) against time on the x-axis (day 0, day 1, day 3, day 7, day 11, day 14, day 28, day 42). Four lines represent different groups: g1 (blue), g2 (red), g3 (green), and tot (purple). All groups show a similar trend: a rise from day 0 to a peak around day 3-5, followed by a gradual decline.

The diagram shows a test tube with a scale from 0 to 10 mm. The top part is labeled 'Plasma' and the bottom part 'Blood'. A red line indicates the level of red blood cells. A text box says 'Gedurende erythrocytes have zinken'.

Ziekenhuis Rivierenland

Bezinking (BSE)

- Kleur plasma geeft extra informatie
  - Rood -> hemolyse
  - Geelbruin -> leverprobleem
  - Troebel -> teveel vetten
  - Kleurloos -> ijzergebrek

Ziekenhuis Rivierenland

CRP en BSE

Indicaties

- Diagnostiek
  - Infecties en ontstekingen
  - Chronische aandoeningen (anemie, maligniteiten)
  - Auto-immuunziekten
- Risico-inschatting (CVRM)(CRP)
- Vervolgen (Auto-immuunziekten)

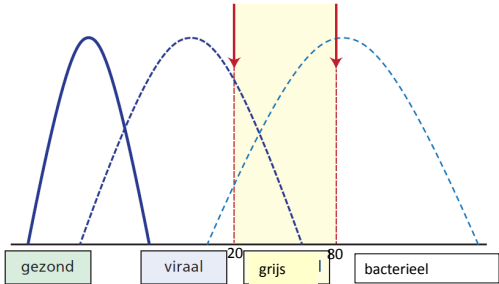
Betrouwbaarheid

- CRP redelijk sensitief, matig specifiek
- BSE matig sensitief, matig specifiek

 Ziekenhuis Rivierenland

CRP, casuïstiek

- Hoestende patient met CRP van 17. Antibiotica?
- NHG-standaard acut hoesten:

- En als CRP is 37?
- CRP matig specifiek-> matig aantonen

 Ziekenhuis Rivierenland

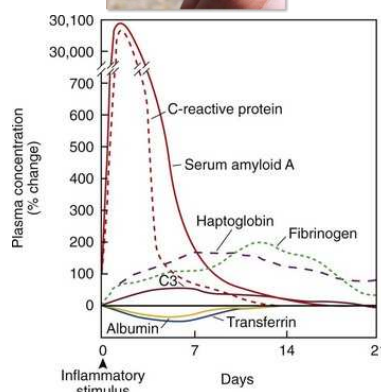
BSE, casuïstiek

- Hoestende patient, enkele dagen klachten, BSE 101mm/uur. En nu?
- BSE matig specifiek-> matig aantonen. Waarde van 100 wel opvolgen!
- Wat als je een waarde vindt van 37 daags na het kuurtje? Of bij een oude dame van 100 jaar?

Acute fase reactie, let op

- Veel eiwitbepalingen beïnvloed
  - Vals verlaagd: transferrine & albumine
  - Vals verhoogd: ferritine, Ddimeer, haptoglobine, fibrinogeen
  - ...

Quiz1!

www.kahoot.it

Anemie, inhoud

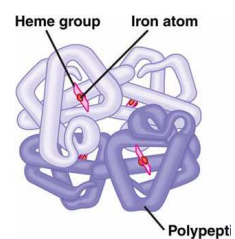
- Algemeen
- De verschillende testpakketten en labwaarden
- Oorzaken van anemie

Anemie, analyse

Lyseren en meten vrij Hb

Ziekenhuis Rivierenland

Anemie, algemeen

- Labdiagnose
- Geslachts en leeftijdsafhankelijkheid
- Zwangerschap

		ZR Tiel
1 mnd-6 jr	< 1 jr	6,1-8,6
	< 6 jr	7,1-9,1
	< 13 jr	7,3-9,5
6-18 jr	< 16 jr	7,5-10,1 m 7,3-9,6 v
	< 18 jr	7,7-10,8 m 7,2-9,7 v
	> 18 jr	8,5-10,6 m 7,4-9,3 v

Ziekenhuis Rivierenland

Zwangerschap

Hb-referentiewaarden (p5-waarden) in mmol/l	
Preconceptioneel	7,5
Zwangerschap (in wk Am)	
tot en met 13	7,1
14 tot en met 17	6,8
18 tot en met 21	6,5
22 tot en met 37	6,3
vanaf 38	6,5
Postpartum (in wk)	
1-5	6,5
6	7,2

Ziekenhuis Rivierenland

Anemie, algemeen

- Symptomen afhankelijk van leeftijd, volumestatus, comorbiditeit

TRIP
Hemo- en biovigilantie

4-5-6 regel

(acute anemie ten gevolge van niet-massaal bloedverlies)

Tabel 5.2: De 4-5-6 regel voor erythrocytentransfusie bij acute normovolemische anemie

Overweeg een transfusie indien er bij een Hb < 4 mmol/L sprake is van:	4
- acuut bloedverlies bij gezonde personen (ASA I, zie tabel 5.1.3) < 60 jaar, normovolemisch, bloedverlies op 1 locus	
Overweeg een transfusie indien er bij een Hb < 5 mmol/L sprake is van een van onderstaande situaties:	5
- acuut bloedverlies bij gezonde personen (ASA I, zie tabel 5.1.3) van > 60 jaar en normovolemisch, bloedverlies op 1 locus	
- acuut bloedverlies bij gezonde personen < 60 jaar, normovolemisch, bloedingen op meer loci (polytraumapatiënten)	
- patiënt < 60 jaar, preoperatief, met een te verwachten bloedverlies van > 500 mL	
- koorts	
- postoperatieve fase na openhartchirurgie, ongecompliceerd	
- ASA II en ASA III	
Overweeg een transfusie indien er bij een Hb < 6 mmol/L sprake is van een van onderstaande situaties:	6
- ASA IV-patiënten	
- patiënt die niet in staat is het hartminuutvolume te verhogen ter compensatie van hemodilutie	
- sepsis ^{ch} en toxische patiënt	
- patiënt met ernstige longziekte	
- patiënt met symptomatische cerebrovasculaire ziekte	

mmol/L

Ziekenhuis Rivierenland

Anemie, algemeen

MCH/MCHC

Hyperchromic

Normochromic

Hypochromic

Macrocytes

Normocytes

Microcytes

MCV

Ziekenhuis Rivierenland

Anemie, oorzaken

Ijzergebrek

(Chronische) ziekte

Vitaminegebrek

Nierfunctiestoornis (eGFR < 45 ml/min)

Alcoholmisbruik

Beenmergaandoening

- Verminderde celaanmaak
- Maligne oorzaken (MDS, leukemie, lymfoom)

Thalassemie/Hb-pathie

Hemolytische anemie

- Auto-immuun
- Aangeboren (G6PD)
- Mechanisch (Hartkleppen/bypass)

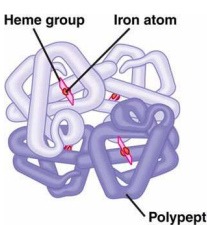

Ziekenhuis Rivierenland

Anemie, oorzaken

- Verminderde aanmaak
  - Ijzer
  - Hemoglobine
  - Heme
  - Bloedcel
- Verhoogd verlies
  - Bloeding/menstruatie
  - Hemolyse
  - Vergrote milt

Heme group

Iron atom

Polypepti

Anemie, labwaarden

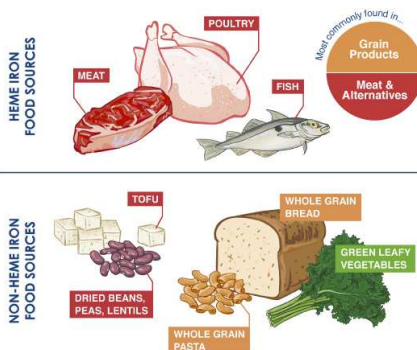

- Hemoglobine: ijzerhoudend eiwit in RBCs
- Erytrocyten en reticulocyten: de bloedcellen
- Ijzer: vrij ijzer in de bloedbaan
- Ferritine: ijzeropslagewit (lever, beenmerg, bloed)
- Transferrine: ijzertransporteiwit (bloed)
- (ijzer)transferrine saturatie:
verzadiging van transferrine met ijzer

Anemie, ijzermetabolisme

- Uit heme- en non-heme bevattend voedsel
- Vitamine C verhoogt de opname, thee en melk verlagen

Nog inzoomen
op top15
ijzerhoudende
producten

Ziekenhuis Rivierenland

Anemiediagnostiek

Anemie	Pakket	Hb/MCV	Bloed-beeld*	Ijzer-parameters	Overig
☐ Hb/MCV, zonodig ferritine	Zn ferr	X	-	Ferritine	-
☐ Hb/MCV, zonodig vervolgonderzoek ¹	Zn vervolg	X	X	Ferritine transferrine Ijzer	eGFR LDH vitB12** Foliumzuur
☐ controle Hb/MCV	Controle Hb	X	-	-	-
☐ screening thalassemie/hemoglobinopathie ¹	Thalass. & Hb-pathie	x	x	Ferritine	Hb-fracties

*: Ery's, leuko's, trombo's, reti's
 **: Als MCV>80
 Zonodig methylmalonzuur

Ziekenhuis Rivierenland

Stroomschema Aanvullend onderzoek bij anemie


```

    graph TD
        Start([vestigde anemie*]) --> Q1{is er hevige menstrueel bloedverlies?}
        Q1 -- ja --> A1[geen aanvullend onderzoek]
        A1 --> R1[ijzersuppletie]
        Q1 -- nee --> Q2{alle genoemde bepalingen aangevraagd?}
        Q2 -- ja --> R2[geen conclusie overleg met specialist]
        Q2 -- nee --> Q3{alle andere combinaties}
        Q3 --> R3[andere verklaring dan benoemd]
        Q3 --> R4[onvoldoende verklaring]
        Q3 --> R5[overweeg aanvragen van nog niet uitgevoerde bepalingen]
        R5 --> Q2
        Q3 --> Q4{MCV < N en ferritine < N}
        Q4 --> R6[ijzerebrekisanemie]
        Q3 --> Q5{MCV ≤ N, ferritine N maar < 100 microg/l, ijzer < N, transferrine > N}
        Q5 --> R7[anemie van de chronische ziekte]
        Q3 --> Q6{BSE ≥ N, MCV ≤ N, ijzer < N, transferrine ≤ N}
        Q6 --> R8[ferritine N, maar > 100 microg/l]
        Q3 --> Q7{eGFR < 45 ml/min/1,73 m²}
        Q7 --> R9[anemie mogelijk renaal bepaald]
        Q3 --> Q8{MCV ≥ N, vitamine B12 < N, foliumzuur < N, reticulocyten < N, LDH > N}
        Q8 --> R10[anemie obv vitamine B12 en/of foliumzuur-deficiënte]
        Q3 --> Q9{afwijkende HbF-diagnostiek volgens rapportage laboratorium}
        Q9 --> R11[hemoglobino-pathie]
        Q3 --> Q10{reticulocyten > N en LDH > N}
        Q10 --> R12[mogelijke hemolytische anemie]
        Q3 --> Q11{reticulocyten < N en leukocyten en/of trombocyten afwijkend}
        Q11 --> R13[mogelijk belemmerings-aandoening]
    
```

- in alle gevallen: Hb, MCV, ferritine
 - bij vermoeden van vitamine B₁₂ en/of foliumzuurdeficiëntie! ook: vitamine B₁₂, foliumzuur, reticulocyten, LDH
 - bij vermoeden van anemie door (chronische) ziekte! ook: BSE, ijzer, transferrine, eGFR, leukocyten, trombocyten
 - bij verhoogd risico op dragerschap hemoglobinopathie! ook: Hb-elektroforese/chromatografie, erit DNA-onderzoek, erythrocyten

 Anemiediagnostiek

Anemie

	Kosten (70% NZA max 2020) (naast ordertarief a 8 of 12 euro)
☐ Hb/MCV, zonodig ferritine	€ 1,20 + 4,80
☐ Hb/MCV, zonodig vervolgonderzoek ¹	€ 1,20 + 19, 28 of 50
☐ controle Hb/MCV	€ 1,20
☐ screening thalassemie/hemoglobinopathie ¹	€ 1,20 + 24 + zn 300

 Anemie, oorzaken

1. Jonge dame met hevige menstruatieklasten
2. Heer, geregeld zwarte ontlasting
3. Peuter, de hele winter snotterig geweest
4. Dame van middelbare leeftijd, 3 weken geleden buikoperatie gehad
5. Twintiger, verstokte veganist
6. Heer, recent vastgestelde colitis ulcerosa
7. Dame, 3 maanden na bevalling
8. Oudere dame, bekend met DM type I en ziekte van Hashimoto, normale ijzerstatus

Ziekenhuis Rivierenland

Hb-meting op de praktijk

- Meting voldoende betrouwbaar, le op goede afname
- Verschillen tot 1 mmol/l mogelijk (vaak vals-verlaagd)
- NHG: Hb in praktijk bepaald en afwijkend? -> in lab herhalen

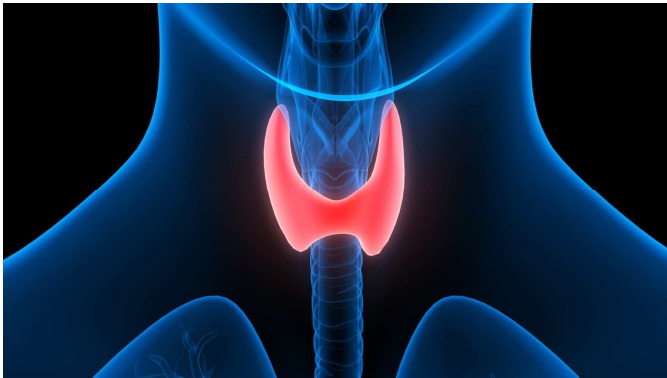

Ziekenhuis Rivierenland

Quiz2, nog even geduld

 Ziekenhuis Rivierenland

<https://www.youtube.com/watch?v=7FGI-uLv6EE>

 Ziekenhuis Rivierenland

Schildklierfunctie

- Verhoogd metabolisme (direct of indirect via (nor)adrenaline)
  - Toename hartfrequentie
  - Toename warmtegeneratie
  - Toename verbruik vetten, koolhydraten en eiwitten
- Groei en ontwikkeling
  - Toename botgroei (GH)
  - Aanleg zenuwstelsel (prenataal)
  - Verhoogt vitamine metabolisme

Schildklierstoornissen

- Primair of secundair
- Te weinig: hypothyreoïdie of te veel: hyperthyreoïdie
- Normale of vergrote schildklier (struma)
  - Nodulair of multinodulair
  - Benigne of maligne

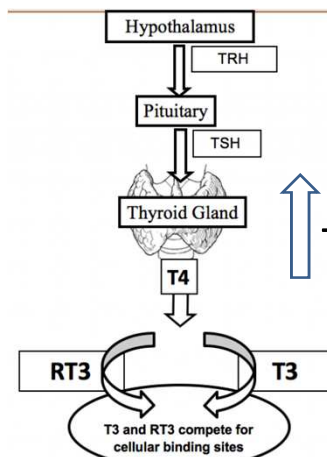
Schildklierstoornissen

- Meestal aspecifieke klachten en symptomen
- Vooral bij ouderen lastig te herkennen, oftalmopathie uitgezonderd (Graves)
- Belangrijkste oorzaken secundair (ziekte, medicatie)
- Primair meest voorkomend afh. van leeftijd/geslacht subklinische hypo, Graves (hyper) en Hashimoto (hypo)
- Aanvullend onderzoek:
  - TSH
  - zo nodig fT4
  - zo nodig antistoffen

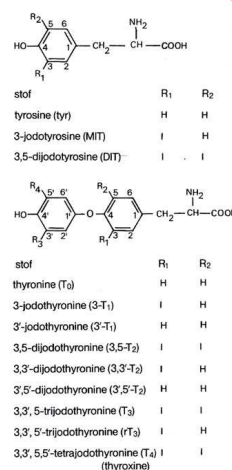
Schildklieras

- As met negatieve terugkoppeling
- Instelling as o.i.v. ziekte, emotie, fysiek temperatuur, medicatie etc
- Synthese in schildklier o.i.v. TSH en jodide, omzetting in weefsels

Schildkliertesten

- Vele soorten
- TSH maat aansturing schildklier (thermostaat)
- T4 maat activiteit schildklier
- T3 maat effectorhormoon
- T3 en T4 voor > 99% gebonden; vrije fractie (fT4) beste maatstaaf

Ziekenhuis Rivierenland

Schildkliertesten, een balans

- Balans TSH-T3/T4

	Hypo-thyreoidie	Subklin. hypo	Hyper-thyreoidie	Subklin. hyper
TSH	Verhoogd	Verhoogd	Verlaagd	Verlaagd
ft4	Verlaagd	Normaal	Verhoogd	Normaal
Prev. %	0,8 – 3	6 – 20	0,3 – 1	0,8 – 3

Ook bij suppletie: streef naar TSH

The diagram shows a feedback loop where the thyroid gland (1) produces T4 and T3, which then act on the brain (2) to regulate TSH production. Below this, a seesaw balance scale is shown, with 'TSH' on the left pan and 'T4/T3' on the right pan, illustrating the balance between these two factors.

Ziekenhuis Rivierenland

Schildkliertesten

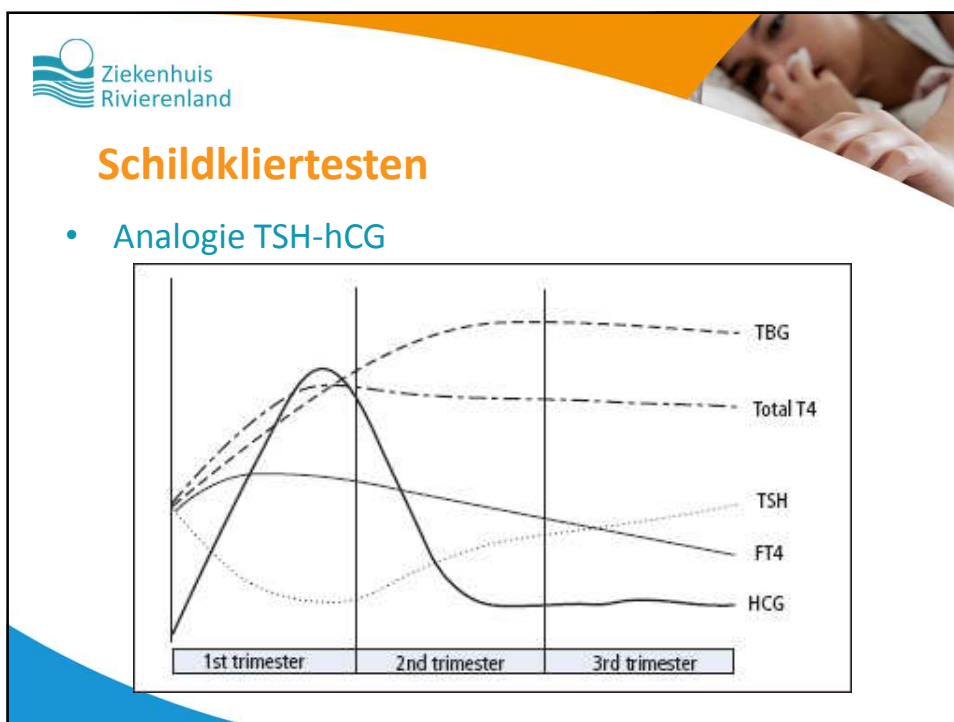
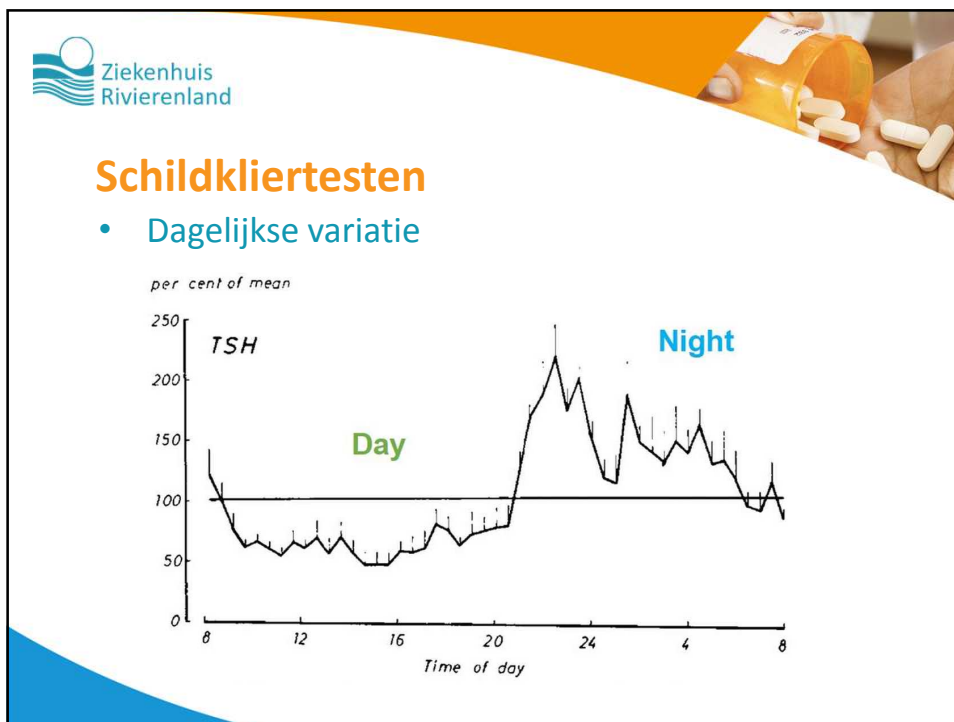
- Wat is een normale waarde??
- Statistisch 95%
- Voor schildklier geldt patiëntafhankelijkheid

The histogram shows the distribution of TSH values, with a normal distribution curve overlaid. The x-axis represents TSH values in mU/l, and the y-axis represents frequency. The 95% reference range is indicated as 0.27 - 4.2 mU/l.

The scatter plot shows TSH values (mU/l) on the y-axis (0.00 to 6.00) versus age group (leeftijdsgroep) on the x-axis (1-5 to >90). Data points are categorized by percentile: P₅₀ (circles), P₇₅ (triangles), P₉₀ (squares), and P₉₅ (diamonds). The plot shows that TSH values generally increase with age, particularly for the P₉₅ group.

TSH (0.27 - 4.2 mU/l)
 ft4 (10 - 23 pmol/l)
 T3 (1,1 - 3,0 nmol/l)

A digital thermometer is shown in the bottom right corner, displaying a temperature of 20.5°C.

Subklinische hypothyroidie

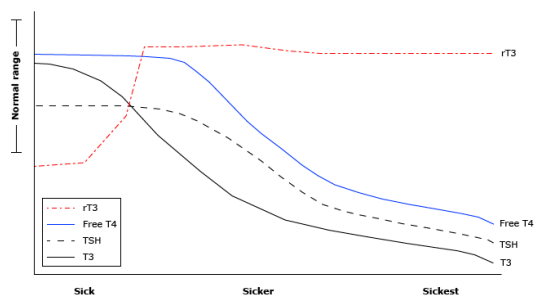
- Veel voorkomende labbevinding
  - Soms klachten, vaak voorbijgaand (5 jaar)
  - Verhoogd risico op oa CVRM, osteoporose, dementie etc. (TSH>10). Effect suppletie niet aangetoond op klinische uitkomsten
  - Als ook antistoffen (TPO), kans groter op blijvende hypo
- Beleid:
  - Bij zwangerschap: vervolgen
  - Niet-zwanger? TSH < 6: afwachten, TSH > 6: z.n. enige tijd vervolgen, (proef)medicatie niet nodig

Suppletie bij (Subklinische) hypothyroidie

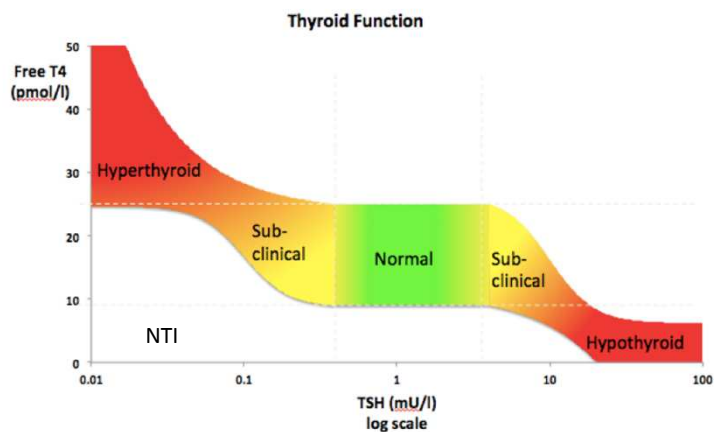
- Stapsgewijs tot gewenst effect en TSH genormaliseerd
- Eerste effect na 2 weken, labcontrole niet eerder dan na 6 weken
- Wat is een normale TSH-waarde?
Labgebaseerd of klinisch?
- Zwanger? Dosis verhogen

Schildklier, Non-thyroidal illness (NTI)

- Man 66 jaar, al weken niet lekker met hoesten
- Verdening pneumonie. Bleek en kouwelijk
- Lab: BSE 60 mm/uur, CRP 55 mg/ml, TSH 1,0 (0,27-4,2 mU/ml), fT4 8 (10-22 pmol/l)
- Uw diagnose?
- Non-thyroidal illness (NTI) bij pneumonie

Schildklierstoornissen

Take home messages

- CRP en BSE ontstekingsmarkers met sterk verschillend profiel
- Anemie kent veel oorzaken, soms is labonderzoek niet nodig
- T4 maat activiteit schildklier, TSH maat aansturing
Samenhang niet altijd zwart/wit
Veel alternatieve oorzaken van verstoringen
Niet onnodig meten

Quiz2!

www.kahoot.it